

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 8 mars 1899, kl. 6 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2 med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af förordningen angående expeditionslösen i fråga om lagfart å fast egendom.

Vid sistlidne års riksdag hemstälde herr *P. G. Petersson* i Fräntorp uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 58, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder med sådan förändring i kongl. förordningen af den 7 december 1883 angående expeditionslösen, att, då sterbhusdelegare på grund af arf, giftorätt eller testamente sökte lagfart å fast egendom, de icke måtte blifva skyldiga lösa mera än ett lagfartsprotokoll gemensamt, oaktadt fastigheten icke öfvergått till ny egare.

I anledning af denna motion och i enlighet med dåvarande tredje tillfälliga utskotts hemställan i dess utlåtande n:o 25 beslöt Andra Kammaren för sin del, »det Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att den i 11 § 2 mom. af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning den 7 december 1883 angående expeditionslösen, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, för sterbhusdel-

egare eller testamentstagare i vissa fall medgifna rätt att öfver ansökan om lagfart erhålla gemensam expedition må, i hvad angår protokollsutdrag, varda, der ej annorlunda begäres, utsträckt till alla de öfriga fall, då lagfart af sterbhusdelegare eller testamentstagare sökes å fastighet, som i värde ej uppgår till 1,000 kronor.»

På grund af Första Kammarens afslag förföll likväl berörda beslut.

Emellertid har motionären uti en inom Andra Kammaren i år väckt och till detta utskott remitterad motion, n:o 41, förnyat sin ofvan omfördälda hemställan och dervid, med åberopande af de skäl han i sin föregående motion anført, såsom ytterligare stöd för ifrågavarande hemställan andragit följande:

»Då ett sterbhus söker lagfart på sin genom gifrorätt, arf eller testamente erhållna fasta egendom, äro de åtkomsthandlingar, som erfordras för lagfartens beviljande, lika för alla sterbhusdelegarne, och då sterbhuset på grund af arfskifte söker lagfart, kan väl detta icke betraktas annat än som ett gemensamt lagfartsärende, oaktadt fastigheten är emellan flera fördelad. Således bör och kan efter mitt förmenande ett lagfartsprotokoll få gälla för alla sterbhusdelegarne gemensamt utan att förorsaka någon oreda i lagfartsärenden, ty likasom i arfskiftet tilldelats sterbhusdelegarne hvar sin lott af fastigheten, bör väl äfven kunna efter det gemensamma lagfartsprotokollet utfärdas ett lagfartbevis för hvardera sterbhusdelegaren på så sätt, att i lagfartsbeviset åberopas den paragraf, hvarunder det gemensamma lagfartsprotokollet är antecknad, hvilket utvisar grunden för lagfartsbevisets meddelande. Och då för att styrka sin eganderätt till fastigheten icke fordras mera än lagfartsbevisen, äro de många utskrifna lagfartsprotokollen i samma lagfartsärende till ingen nytta, utan förorsaka endast onödiga kostnader.»

Tillika har motionären förklarar sig kunna förete handlingar i ett lagfartsärende, hvaraf skolat inhemtas, att på en fastighet, hvars taxeringsvärde utgjorde 6,200 kronor, deri funnes in-tecknad skuld 5,000 kronor, för sterbhuset, som ålagts lagfara fastigheten, utskrifvits icke mindre än 14 stycken lagfartsprotokoll, alla af lika innehåll. Dervid vore att märka, det 6 delegare i samma sterbhus efter taxeringsvärdet å fastigheten, sedan in-tecknade skulden afdragits, icke i behållning erhöle mera än 12 kronor 50 öre hvardera, och därför hvar för sig fått betala i lagfartskostnad 4 kronor 50 öre. Ett sådant förhållande, som ej hörde till sällsyntheterna, måste enligt motionärens åsigt väl erkännas vara allt för hårdt be-

tungande, och kunde genom borttagandet af öfverflödiga lagfartsprotokoll lindras.

Under hänvisning till den af tredje tillfälliga utskottet i ärendet vid förra riksdagen uti utlåtandet n:o 16 förebragta utredningen, tillåter sig utskottet erinra om hvad tredje tillfälliga utskottet då i öfrigt uti sitt utlåtande n:o 25 anfört och som är af följande lydelse:

»Den genom kongl. förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom införda principen, att hvar, som genom laga fång åtkommit fast egendom, är skyldig att dermed lagfara, torde hafva afsett såväl att genom den offentlighet, som derigenom gifves åt hvarje fång, skänka ökad trygghet åt eganderätten som äfven att införa större ordning och reda i vårt fastighetsväsen samt derigenom äfven att så småningom kunna, såsom med lagfartsböckerna är åsyftadt, bereda den rättsökande allmänheten ett lätt öfverskådligt och tillförlitligt register öfver eganderättsförhållandena.

Denna princip, som särskildt beträffande arffallen eller såsom giftorätt förvärfvad fast egendom vore en nyhet, medförde för den rättsökande allmänheten ökade kostnader, hvilka visserligen i vanliga fall uppvägdes af den fördel, lagstiftningen derutinnan innebar för vederbörande, men som dock i vissa fall kunde förefalla oskäligt stora.

I sistnämnda afseende vill utskottet i likhet med motionären framhålla det fall, då lagfart sökes å fast egendom, som, till ett obetydligt värde, i arf, giftorätt eller testamente tillfallit flere delegare i ett dödsbo. Enligt den praxis, som mångenstädes gjort sig gällande, nödgas hvarje sterbhusdelegare lösa särskild lagfartsexpedition för sin lott i egendomen och derigenom vidkännas utgifter, som, ju obetydligare den arffallna fastigheten är och ju flere delegare i dödsboet finnas, blifva desto mera betungande.

Detta missförhållande har, såsom utskottet förut framhållit, flera gånger varit uppmärksammat inom Riksdagen och har jemväl föranledt Kongl. Maj:t, efter derom af Riksdagen gjord framställning, att genom kungörelse den 16 december 1887 vidtagna den ändring i här ofvan åberopade förordning den 7 december 1883 angående expeditionslösen, hvarigenom sterbhusdelegare eller testamentstagare berättigades erhålla gemensam lagfartsexpedition öfver ansökan om lagfart å dem i arf, giftorätt eller testamente tillfallen fastighet, då densamma i sin helhet öfvergått i

ny egares hand och denne samtidigt med dessa söker eller förut sökt lagfart å senare fångtet.

Emellertid hafva icke derigenom de ofvan anmärkta olägenheterna blifvit till fullo afhjelpa.

Om äfven, beträffande dödsbon med en tillgång i fast egendom till obetydligt värde, förhållandet vanligen torde vara, att en sådan dödsboets egendom öfvertages af någon af delegarne i detta eller öfverlåtes på annan person och att de förra sålunda få åtnjuta förmånen af gemensam lagfartsexpedition, så läser dock ofta inträffa, att en äfven obetydlig fastighet, skiftad, bibehålles af sterbhusdelegarne, hvilka sålunda enligt ofvan nämnda praxis torde drabbas af oskäligt dryga utgifter för fastighetens lagfarande.

Såsom utskottet förut påpekat, hafva framställningarna om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam lagfartsexpedition å dem i arf, giftorätt eller testamente tillfallen fastighet mötts af åtskilliga invändningar.

Sålunda har bland annat erinrats, att den reda och säkerhet i eganderättsförhållandena, som med lagfartsskyldigheten afses, skulle kunna äfventyras och att, för så vidt någon förändring i åsyftad riktning skulle vidtagas i förordningen angående expeditionslösen, ändring jemväl vore nödvändig i kungörelsen den 14 september 1875, huru lagfarts- och in-teckningsböcker skola inrättas och föras.

Ehuruval föreskriften om gemensam lagfartsexpedition för delegare i ett dödsbo å dem tillfallen fastighet förutsätter gemensam lagfart å de olika lotterna i densamma, synes dock utskottet denna omständighet icke i ringaste grad kunna äfventyra säkerheten i eganderättsförhållandena, men deremot i någon mån minska öfverskådligheten af det i lagfartsboken gifna register öfver dessa förhållanden. Äfven utan ändring af kungörelsen angående lagfarts- och in-teckningsböckers förande torde dock denna olägenhet med lätthet afhjelpas genom bibehållande och utveckling af den praxis, som redan nu vanligen iakttages, nemligen att, vid gemensam lagfart, i lagfartsböckerna anteckning göres om den andel, hvarje sterbhusdelegare erhållit i arf, giftorätt eller testamente.

Vidare har invändning gjorts derom, att, med nu ifrågasatta förändring i förordningen om expeditionslösen till förmån för sterbhusdelegare eller testamentstagare, dessa komme i en bättre ställning än den, som genom annat fång, t. ex. köp, blifver egare till en fastighet, och som, huru ringa än fastighetens värde är, i allt fall måste vidkännas full lösen och

stämpel för sin expedition, samt derom, att en fastighets större eller mindre värde icke ensamt borde föranleda bestämmelser om olika förfarande och expeditionssätt vid lagfart.

Om, såsom utskottet vill betona, den ifrågasatta förändringen rörande expeditionslösen i hithörande fall endast komme att afse delegare i dödsbo med tillgångar i fastighet till jämförelsevis obetydligt värde, torde betydelsen af förstnämnda anmärkning försvinna, helst en lindring i lagfartskostnaderna vid innevarande riksdag beslutats för, bland andra, köpare af mindre jordbruksfastigheter, derigenom att vid lagfart å sådana till ett värde, understigande 400 kronor, protokollsutdrag öfver lagfarten numera skulle blifva stämpelfritt. Hvad den senare anmärkningen beträffar, vill utskottet endast framhålla, att billighetshänsynen torde böra göras gällande, der densamma, såsom här, kan tillgodogöras utan äfventyrande af statens eller den enskildes intresse eller rätt.

I analogi med stadgandet i kongl. förordningen den 16 oktober 1891 angående stämpelafgifter derom, att protokoll angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf är fritt från stämpel, der taxeringsvärdet å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor, synes utskottet den ifrågasatta lindringen i expeditionslösen i hithörande fall icke böra sträcka sig längre än till de fall, der lagfart sökes å egendom, som ej i värde uppgår till 1,000 kronor.»

Utskottet, som till alla delar ansluter sig till detta uttalande, vill tillika erinra, att hvad som vid föregående riksdag inom Första Kammarrens andra tillfälliga utskott vid behandlingen af motionärens föreliggande förslag, såsom stöd för ett afstyrkande utlåtande (n:o 12), anförts derom, att den ifrågasatta förändringen uti expeditionslösen skulle i viss mån komma att inverka på sättet för lagfartsböckernas förande, torde få anses hafva blifvit bemött genom ofvan åberopade uttalande.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Andra Kammarren för sin del beslutar, det Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att den i 11 § 2 mom. af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning den 7 december 1883 angående expeditionslösen, sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, för sterbhusdelegare eller testamentstagare i vissa fall medgifna

rätt att öfver ansökan om lagfart erhålla gemensam expedition må, i hvad angår protokollsutdrag, varda, der ej annorlunda begäres, utsträckt till alla de öfriga fall, då lagfart af sterbhusdelegare eller testaments-tagare sökes å fastighet, som i värde ej uppgår till 1,000 kronor.

Stockholm den 8 mars 1899.

På utskottets vägnar:

E. A. ZOTTERMAN.
